

Livet fullt ut!

Sanningar som ger
mening och hopp

Livet fullt ut!

Sanningar som ger
mening och hopp

av
Clifford Goldstein

Översättning: Aila Annala

www.skandinaviskabokforlaget.se

Originalalets titel: *Life without Limits*
Copyright © 2007 Review and Herald® Publishing
Association, Hagerstown, Maryland, USA.

Svensk översättning:
Copyright © svensk utgåva: Skandinaviska Bokförlaget 2013
Översättning: Aila Annala

Bibelöversättning:
Bibel 2000: © 1999, Svenska Bibelsällskapet.

Sättning: Susan Bolling, Skandinaviska Bokförlaget
Omslagsbild: iStock
Tryckt hos: TOTEM s.c. Polen, 2013

ISBN 978-91-7256-267-7

Använt med tillstånd. Samtliga rättigheter förbehållna.
Ingen del av denna publikation får på något sätt
reproduceras utan tillstånd från utgivaren.

Innehåll

KAPITEL 1	Stölden av Einsteins hjärna	7
KAPITEL 2	Cliffords princip	13
KAPITEL 3	En zebra i köket	17
KAPITEL 4	Varifrån kom allting?	23
KAPITEL 5	Summan av kardemumman	32
KAPITEL 6	Det moraliska dilemmat	36
KAPITEL 7	Tyfösa Mary	39
KAPITEL 8	Henrik VIII	46
KAPITEL 9	Den stora striden	56
KAPITEL 10	Den korsfäste Guden	75
KAPITEL 11	Spöklik avståndsverkan	82
KAPITEL 12	Knackar på himlens port?	88
KAPITEL 13	Är du Jesus?	111
KAPITEL 14	Familjeangelägenheter	128
KAPITEL 15	Summan av alltihop	144
FOTNOTER		151

KAPITEL 1

Stölden av Einsteins hjärna

Alla har alltid önskat sig något av Einstein (en intervju, ett citat, en signatur, ett minne eller vad som helst). Denna besatthet dog inte ens i och med hans död. Manin beträffande vad som helst med anknytning till Einstein var så stor att mellan hans död och begravning slets hjärnan ur hans huvud likt en valnöt ur sitt skal. Denna hjärna som under nästan ett halvt sekel dominerat fysiken, försvann likt en av de subatomiska partiklar som så hade fascinerat den.

Ett rykte hävdade att någon hade dissekerat hjärnan och förvarade den i ett garage i Saskatchewan bredvid hockeyklubbor och punkterade basketbollar. Sanningen är dock att efter obduktionen av Einstein år 1955 (han dog i aortaaneurysm) öppnade läkaren Thomas Harvey hans skalle och tog ut hjärnan, antagligen för medicinsk forskning. Det enda problemet var att läkaren behöll hjärnan och återlämnade den aldrig. (Antagligen fick också Einsteins ögonläkare hans ögon som han sedan vid vissa tillfällen visade upp på olika bjudningar.)

"Harvey behöll hjärnan själv", skrev en journalist om vad som hänt med Einsteins hjärna, "inte på sjukhuset utan hemma, och när han lämnade Princeton tog han den helt enkelt med sig. Åren gick. Inga studier eller upptäckter gjordes. Inga rättsliga åtgärder vidtogs heller mot Harvey, då det inte fanns några prejudikat för hur man skulle återlämna en hjärna under sådana omständigheter. Sedan försvann Harvey ur rampljuset. När han vid något tillfälle gav en intervju - i lokala tidningsartiklar

1956, 1979 och 1988, - upprepade han alltid att han 'om ungefär ett år skulle vara klar med sin undersökning'." ¹

Efter att i fyrtio år ha behållit "objektet" och knappt gjort mer än delat ut småbitar till några få utvalda fattade doktor Harvey ett beslut. Hans rykte hade tagit skada av att det blivit känt vad han gjort (att vara en varulv främjade ju inte precis någon medicinsk karriär). Vid åttio års ålder och kanske på grund av skuldkänslor bestämde han sig för att återlämna hjärnan till familjen, till en sondotter till Einstein i Berkley i Kalifornien. Journalisten Michael Paterniti, som hade blivit doktor Harveys vän, erbjöd sig att köra honom från ostkusten till Einsteins sondotter. Så begav de sig av på en färd genom landet i en Buick Skylark med Einsteins hjärna skvalpande i formaldehyd i en tupperwareskål i kofferten.

Paterniti skrev en bok, *Driving Mr. Albert*, som återgav en av de ovanligaste bilfärderna i den amerikanska historien: en gammal, skuldmedveten doktor, en begåvad journalist, och – naturligtvis, Albert Einsteins hjärna skvalpande i bagageutrymmet under den ca 4 800 km långa resan. Det ingav (som man kan föreställa sig) ryck av jippo under resans gång.

Den mest insiktsfulla stunden kom dock mot slutet av resan, när de två mötte Einsteins förbryllade sondotter Evelyn. Även om hon visste att de skulle komma med hennes berömda farfars hjärna, var hon inte helt säker på vad som var meningen att hon skulle göra med den. När Evelyn Einstein och Paterniti satt på Skylarks framsäte öppnade han locket för att visa hennes farfar Alberts hjärna.

"Jag lyfter på locket, drar undan det blöta tyget, och då kommer kanske ett dussin bitar fram, stora som golfbollar, delar av hjärnbarken och frontalloben", skrev Paterniti. "Lukten av formaldehyd slår emot oss som en backhand... Bitarna, hjärnans rosa, leverfärgade klumpar, är inneslutna i celloidin kantade av guldvas. Jag plockar upp några ur plastdunken och räcker fram dem till Evelyn. De känns som marmelad, och väger ungefär lika mycket som mycket lätta stenar på stranden."

Hon och Paterniti skickade bitarna fram och tillbaka mellan sig en stund, och sedan såg Evelyn, som mindes sin farfar mycket väl, upp på Paterniti och sade: "Så detta är vad allt detta tjafs handlar om?" En stund

senare höll hon ömt en bit och kommenterade: "Av det här skulle man kunna göra ett vackert halsband."²

Sedan lade hon bitarna lugnt och stilla tillbaka i tupperwareskålen och stängde locket över Albert Einsteins hjärna.

UTAN TVEKAN SANNINGEN OM MATERIA

Lägg nu åt sidan den groteska scenen (stunden i bilen med Albert Einsteins sondotter och bollandet med delar av hans hjärna som om de var stulna juveler). Tänk i stället på faktumet att de höll något i sina händer som bokstavligen (och vi menar verkligen *bokstavligen*) omkullkastade Newtons nästan trehundra år gamla fysikteorier. I dessa bitar av hjärnan, stora som golfbollar, hade grunderna för atomfysiken lagts. Någonstans just där, i "de rosa, leverfärgade klumparna", uppstod formeln $E=mc^2$, ett koncept som förändrade världen. Dessa små bitar av materia (inte längre grå utan rosa) gav upphov till först den speciella och sedan den allmänna relativitetsteorin, teorierna som visade att tid och rum inte var absoluta utan föränderliga, beroende på mängden av materia och observatörens hastighet. Kort sagt hade dessa små klumpar av materia som de höll i sina händer när de satt i Buick Skylarkens framsäte på en gata i Berkeley i Kalifornien, skapat några av de mest fascinerande och värdefulla tankarna i mänsklighetens historia.

Symboliken från scenen ger oss många alternativ, men ett är: kunde Einstein med hela sitt geni, sina idéer, passioner (Albert var något av en Casanova) vara begränsad till denna hjärnmateria, dessa fåror och vindlingar som bestod av neuroner och fibrer? Eller kunde allting bara begränsas till hela hans fysiska uppbyggnad, hans hjärna och resten av hans kropp?

Var detta, sist och slutligen, allt vad Albert var?

Frågan är: vad är vi, var och en av oss, verkligen? Bara fysiska varelser som lever enbart av fysiska lagar, alstrar känslor, tankar, konst och kreativitet på samma sätt som magen utsöndrar magsyra och levern galla? Är vi, och allt vi tänker och skapar, ingenting mer än bara fysiska fenomen, ingenting mer än atomernas rörelse, proteinsyntes, bindning eller aktive-

ring av enzymen adenylatcyklas, sekvensen av ACTH, alfa-MSH, beta-MSH eller beta-lipotropin? Är frågan vem vi ska gifta oss med bara olika sammanflöden av fysikaliska storheter? Kan allting som gäller oss – våra tankar, önskningar och val – verkligen förklaras, uttryckas och förutsägas på samma sätt som himlakropparnas rörelser?

Svaret beror på en central fråga som har med vårt ursprung att göra. Hur kom vi hit, och varför? Om vi är produkter av rent fysiska krafter i ett rent fysiskt universum där ingenting finns förutom materia och rörelse, ingenting är större än materia och rörelse, ingenting existerar bortom materia och rörelse, hur skulle vi då kunna vara annat än materia och rörelse? Kan det hela över huvud taget någonsin vara annat än summan av dess delar? Naturligtvis inte, skulle nog några mena. Enligt detta synsätt är vi alltså fysiska processer som är helt styrda av föregående fysiska aktiviteter, vilket innebär att vi inte har mer fri vilja än en marionett eller ett datorstyrt program.

DOMEN

En ung man stod inför en domare som just dömt honom till tio års fängelse. När man frågade honom om han ville säga något svarade brottslingen: "Ja, det vill jag."

"OK", svarade tjänstemannen och nickade, "fortsätt."

"Domare", vädjade han och steg fram, "hur kan du med gott samvete döma mig till fängelse? Det är inte rätt."

Domaren lät sina läsglasögon falla ner på näsan, såg på den anklagade och frågade: "Är det inte rätt?"

"Nej!"

"OK, förklara!"

"Därför att", sade mannen och kom ännu närmare, "från och med att jag föddes, utifrån min familj, mina gener, min uppfostran, min omgivning och mina vänner är allting förutbestämt för mig att leva ett liv i kriminalitet utan att någonsin kunna välja själv. Jag skulle inte ha kunnat bli något annat. Jag är inte mer ansvarig för mina handlingar än vattnet som flyter i en å. Jag hade inget alternativ för vad jag gjorde."

Domaren satt tyst och funderade. Efter en stund lutade han sig framåt och talade direkt till den unge mannen: "Unge man, jag ska tala om för dig varför jag kan döma dig till tio års fängelse. Från och med att jag föddes, utifrån min familj, mina gener, min uppfostran, min omgivning och mina vänner, har allting som någonsin hänt i mitt liv tvingat mig till att utan något som helst eget val döma dig till dessa tio år."

Sedan tog domaren sin klubba och slog den i bordet, och en polis förde bort fången.

LEVANDE ROBOTAR

Är vi då, likt domaren och brottslingen, så totalt fångslade av fysiska krafter att ingenting av det vi gör, från vad vi äter till frukost till vem vi älskar, är något vi fritt väljer utan bara ett resultat av något föregående? Hur det än kan kännas, är våra "fria val" lika förutbestämda som vårt DNA? "Allting som händer", skrev Arthur Schopenhauer, "från det största till det minsta, sker av nödvändighet."³ Om vi väljer denna rent materialistiska verklighetsuppfattning är det svårt att tro något annat.

Om, å andra sidan, tanken att vår existens inte är något annat än icke-rationella atomers slumpmässiga rörelser verkar lika rimlig som att kärleken inte är annat än utsöndring av hormoner, då måste vi härstamma från någonting mer än fysikens lagar, någonting som är mer än materia i rörelse. Det bör finnas en kraft som är större än de mekaniska och fysiska lagar som håller universum igång, någonting som skapade inte bara dessa lagar utan vid sidan om dem vår frihet, vår kreativitet och vår förmåga till kärlek, sidor av vår existens som inte tycks kunna definieras bara av naturlagarna.

Och vem eller vad annat skulle denna kraft kunna vara än Gud, Skaparen? När Bibeln säger att människan gjordes till "Guds avbild" (1 Mos. 9:6) kan det innebära att sådant som människans frihet, kreativitet och kärlek är manifestationer av Guds egen karaktär. Återigen, om det inte finns en Gud som skapade en värld där fria val existerar, en värld där friheten fungerar bortom det rent fysiska planet, då är det svårt att betrakta

oss själva som någonting annat än levande robotar som är styrda av neuroner i stället för silikonchips.

VILKET ÄR DET DÅ?

Svaret är viktigt eftersom vi där kan finna mål och mening för vår existens, om det nu finns mål och mening. Ändå skulle det vara svårt (om än kanske inte omöjligt) att upptäcka mycket mål och mening om vi bara var materia i rörelse, varelser som inte kan kontrollera våra tankar, handlingar eller val. (Det skulle också vara synd om vi utgår ifrån att vi bara är rent fysiska processer, för då har vi inget annat val än att föreställa oss själva som fria, vilket vi alltså inte är.) Om vi däremot är varelser som skapades av en medveten kraft, som gjorde oss fria och gav oss förmågan till självständiga val får vårt liv en helt ny dimension, som är oändligt mycket mer än fysiska krafter som inte kan välja mer än en bok kan välja de ord som den ska innehålla.

Återigen, vilket är det då? Är vi bara automater eller fria varelser skapade till en kärleksfull Guds avbild?

Detta är bara ett annat sätt att ställa frågan: Vilka är vi? Vad är vi? Vad betyder våra liv? Denna bok försöker bland annat att ta en titt på dessa frågor och med hjälp av logik, förnuft och ett visst mått av tro ge en del svar.

En god nyhet är också att du inte behöver ha Einsteins hjärna för att förstå de svaren.